

in *Schijn bedriegt* of *Bompa* amuseer. Er ontstaat een soort fluidum, golven die van de acteur uitgaan en door het publiek opgevangen en gedecodeerd worden. Als een acteur geen plezier meer heeft in zijn werk, moet hij ermee stoppen. Het publiek ziet dat. Want waarvoor wordt het publiek gecharmeerd? Door het plezier van de acteur, of het nu dramatisch of komisch is."

Volkstheater

We lezen een stukje voor, uit het interview met Gerardjan Rijnders, verschenen in *Etcetera 7*, waarin hij zijn 'in de clinch gaan' met acteurs verduidelijkt: "... dat ze mij dwingen als regisseur om een zin te interpreteren, terwijl ik liefst iedere zin zoveel mogelijk betekenissen zou geven, en de toeschouwer laten kiezen." Tegenover Rijnders' afkeer van 'verklaren' stelde Elisabeth Andersen, een van de hoofdvertolksters in Rijnders' encensering van *In het Tuinhuis*: "Ja maar, daarvoor heb ik mijn vak geleerd."

Is het spel van grote, oudere en meer traditioneel geschoolde acteurs dan niet los te koppelen van 'verklaren' en 'vertellen'?

Luc Philips: "Ik denk dat ik in dit verhaal méér aan de kant van Andersen sta. Waar het op aan komt is toch de *context* van elke zin aan te geven: wat heeft de auteur ermee bedoeld? Ik vind dat de laatste tijd maar al te veel zaken uit hun verband gerukt worden. Als je naar iets gaat kijken en je verstaat het niet, dan ga je toch weg in de pauze. Dat verstaan is toch een onvoorwaardelijke voorwaarde. Ze noemen dat allemaal onderacting. Flauwekul. Je kan maar aan onderacting doen, als je ook tot overacting in staat bent; maar niet omgekeerd. Want dan is het verbergen van onkunde. Zo van: 'als ik het niet kan, dan zal ik maar niets doen, want dan kan ik niets misdoen'. Het is natuurlijk het recht van de regisseur om te vragen: 'kijk, ik zou het graag zo willen; laat de toeschouwer kiezen.' Maar eerst moet de regisseur zich de vraag stellen wat de bedoeling is van de auteur? Waarover gaat het stuk? Wat wil hij ermee aanklagen? Van daaruit kan hij elke zin gaan bekijken in zijn context. Die context zal bepalend zijn voor de bedoeling van elke zin. Maar je kan toch niet een zin vermascineren om aan het publiek de kans te geven hem te interpreteren naar eigen goeddunken. Trouwens, mijn ervaring is dat, als je het peil van de toeschouwers bekijkt, zij nog moeilijk kunnen kiezen. Ik maak mij sterk dat men vele toeschouwers van vandaag nog altijd appels voor citroenen kan verkopen. Het cultureel niveau van een publiek speelt een grote rol. Een

Luc Philips als Bompa

Van bij zijn opkomst heeft hij de sympathie mee van het publiek, een gegeven dat hij meesterlijk bespeelt. Je voelt hem tasten hoever hij kan gaan: of hij 'ze' meekrijgt of niet. Er is geen sprake van een gevecht met de rol of met de toeschouwers. De uitkomst staat vooraf vast. Philips speelt gedeeltelijk zichzelf: de kranige oudere man die trots is op zijn fitheid. In de eenzaamheid van dit personage kan hij ons echter niet doen geloven. Het spel wordt — in tegenstelling tot de monoloog van Krapp — beheerst door de repliek: ballen kaatsen naar de medespelers, ballen kaatsen naar het publiek. Over het ene potentieel tragische moment — als de twee koppels verzoend zijn en het materieel duidelijk is dat Bompa *alleen* zit in zijn zetel — wordt luchtig heen gespeeld. Aan het slot volgt de voor het Volkstheater onontbeerlijke moraal: 'en wat doe jij, toeschouwer, met jouw Bompa?'. Het recht op de ziel van de toeschouwer spelen overschrijdt hier de grens naar een zekere demagogie. Het verslaafd zijn aan het spelplezier, de behoefte om het publiek te behagen overstemt hier de andere intenties.

publiek dat al langer theater ziet, kan uiteraard een veel duidelijker onderscheid maken tussen wat goed is en wat niet goed is. Pas op, ik zit hier geen pleidooi te houden om toegevingen te doen aan het publiek. Dan zou ik *Krapp* niet spelen of *Schijn Bedriegt* of *Godot*. Het theater heeft voor mij nog altijd een opvoedende taak. Toneelspelers zijn, zoals Shakespeare het zei, de kroniekers van deze tijd. Acteren is de behoefte die ontstaat om langs verbale en fysieke weg een mededeling te doen waarvan je denkt dat ze belangrijk is voor je publiek."

Je hebt altijd duidelijk voor 'volkstheater' gekozen. Hoe vul je dat in? Op de manier waarop het Echt Antwaarps Teater dat doet of op de manier waarop Jean Vilar dat wilde realiseren?

Luc Philips: "Bompa is volkstheater. Maar *De Vrek* van Molière is ook volkstheater. In *King Lear*! Die reeks hebben ze moeten verlengen. Dat trok bomvolle zalen.

King Lear gaat over een vader die liefde vraagt. En wat zegt Shakespeare over de liefde? (Hier begint Philips te spelen, terwijl hij Portia's tirade uit *De Koopman van Venetië* citeert). "Liefde wordt niet afgedwongen. Ze drupt als een zachte regen uit de hemel. Ze zegent hem die geeft en die ontvangt..." Zie je, dat is volkstheater. Omdat het door iedereen kan begrepen worden. Omdat het iedereen aanspreekt."

Moet voor jou in die zin elk goed repertoiretheater een volkstheater zijn?

Luc Philips: "Eigenlijk wel ja. Het mag geen elitair theater zijn. Daarnaast kan er een theater bestaan voor de elite, voor de intellectuelen die graag met wat ingewikkelder problemen geconfronteerd worden."

Hoe sta je tegenover een fenomeen als het MMT? Herken jij je nog in dat kind dat je zelf in 't leven hebt geroepen?

Luc Philips: "Ik sta daar een beetje huiverig tegenover. Dat is me te gecommmercialiseerd. Het was nochtans een theattertje dat alle mogelijkheden had om een goed eigen gelaat te verwerven. Maar ze zijn afgedwaald naar *De Collega's*."

Je hebt ook veel televisiewerk gedaan. Waarin verschilt dat met je praktijk in het theater?

Luc Philips: "Vooral de projectie is anders. Als je in het theater een emotie projecteert, moet je een grote afstand overbruggen. Als je pijn toont, moet je dat in het theater zo veruiterlijken dat je de afstand overbrugt, want die op de laatste rij hebben ook betaald. Als je die pijn zou spelen zoals in televisiewerk, zouden ze dat achteraan niet zien. Met het woord en de stem is dat hetzelfde. Alle manieren van spelen zijn boeiend, maar het liefst werk ik op het theater, vanwege de continuïteit. In film of televisie werk

August, August, August! (KNS - Gaston Vandermeulen, Luc Philips) - foto Roland Minaert

